

ELŐFIZETÉS:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét
illető küldemények a
szerkesztőnek, anyagiak
a lap tulajdonosnak kül-
dendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DIJ:

egy 1 hasábos petit sor
10 kr., többszöri hirtet-
ésnél olcsóbb. Nyitlér
sora 25 kr. Bélyegdíj min-
den hirdetésnél 30 kr.
A hirdetések Bittermann
Nándor nyomdájában és
a szerkesztőnél fogad-
tatnak el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelenik minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

A járásosztás kérdése.

E kérdésben a közelmúlt héten a »Bácska«-nak a megye ellentétes részeitől, a Tisza mentéről, és Bácska felső részéből, két cikk küldetett be, és mindkettő közöltetett is: az egyik, a Tisza menti, a járásosztást ellenzi, a másik, a felső bácskai, azt javallja. Ezen ellentétes irányú kettős felszólítás is mutatja, hogy a közlegelő-elkülönítés és elosztás ismét nagyon napirendre kerül megyénkben mindenfelé: a dolog oly fontos, oly életbevágó, hogy annak azon oldalról való megbeszélése, a mely a két cikk által alig érintett, parancsoló szükségé vált, nehogy e kérdés mindenfelé könnyedén és úgy oldassék meg, hogy azt községeink fejlődése és megyénk közgazdasági állapotai örök időkre megkeserülhessenek.

Kinek van hasznára a közlegelő felosztása? A községi nagyobb gazdáknak és az egyes helységek pénzesebb embereinek. — A közlegelő felosztásának megközelítő aránya megyénkben az, hogy akinek öt telke van, az a legelőfelosztás alkalmával abból kihatolva kapja a hatodik telket; a két és fél telkes gazda a közlegelőből körülbelül fél telket kap. De a községekben a 2¹/₂, 5, 10, 15, 20 telkes gazdák száma igen csekély, míg azoké, a kiknek két és fél teleknél kevesebb van, túlnyomó, úgy hogy a nagyobb és kisebb gazdák számaránya úgy viszonylik, mint 1 a 9-hez. A közlegelő-felosztás alkalmából 20 gazda kapna oly osztalékot, a mely érdemes volna a felosztás sürgetésére, 180 pedig oly csekély földrésznék jutna birtokába, a melyen — mihelyt csak lehet — sietne túladni, minthogy a többi földtől külön és talán távol eső résznek kezelése terhes volna és mert — a kisgazdánál mindig egy kis ingyennek tartott pénz elkel. E kis jutalékok-káknak eladását siettetné az is, hogy az ilyen közlegelő-felosztás majdnem mindig hosszú időig tartó perekkel jár együtt, miért is a kisgazdák a nekik jutandó kis részecskét sietnek jó olcsón, egy tál lencsért, eladni, mert hát csak jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok: e kis jutalékrészecskéket azután megveszi egy-egy községi pénzes ember, ki azután a tényleg keresztülhajtott közlegelő felosztás után az összesvásárolt sok kis jutalék fejében alkalmas helyen a közlegelőből egész szállásokat hasított ki magának; a kisgazda pedig, a kapott kis pénzen hamarosan túladva, rosszabb helyzetben van mint azelőtt, mert a községi terhek folyton gyarapodván, azok fedezése domestika-adó utján eszközöltetik és mert a közlegelő-felosztás folytán a marhatartás csökken, a mely pedig jövedelmének jó részét tette.

Községeinkben is nagy mértékben terjed a pauperizmus. Kevés igen gazdag ember mellett, igen sok a nagyon szegény. Ha a közlegelő-felosztás kérdését akként lehetne megoldani, hogy annak alapján felsegíthessük a községi lakosok mindinkább szegényedő nagyobb részét, akkor azon két kézzel kellene kapni, mert az gyakorlati megoldása volna az agrarius kérdésnek: de mivel ez lehetetlen, mivel a közlegelő felosztása csak a már vagyonos kis részt teszi még vagyonosabbá, a nélkül, hogy a kisgazdákon segítve lenne, mivel a közlegelő felosztása szükségkép új adót, a községi pótadót, vonja maga után, — azt a mi viszonyaink közt sehol és soha előmozdítani nem kell, hanem a kérdés más megoldására törekedni.

A német községek példája sem bizonyít ez álláspont ellen sokat. Igaz, hogy a német községek örvendetesen vagyonosodnak, de ez nem a közlegelő felosztásának folyománya, hanem e nép nagy szorgalmának és takarékoságának:

a közlegelő felosztása ott is idővel hátrányosnak fog beigazodni, mert a községi kiadások növekedése folytán, folyton növekedni fog a községi pótadó. Ha majdan a községek iskoláikat felépíteni, szaporítani, dotálni és sok egyéb közszükségletüket községi pótadók által lesznek kénytelenek fedezni, mindenki meg fogja azt sínyleni, de leginkább a kulturális haladás és annak tényezői, mert bizony e pótadókat csak nagyon szűkmarkúlag fogják kivetni. A látszat mindenestre a legelő felosztása mellett van, mert ki nem örülne, ha ingyennek látszó ajándékjutalékkal gyarapíthatja vagyonát, de a jövőt komolyan mérlegelő megfontolás azt ajánlja, hogy e kérdés másképp oldassék meg.

Ha Bácsmegyében nem legeltető marhatartással egybekötött extenzív gazdálkodás dűnének, hanem istállózó marhatartással egybekötött intenzív gazdálkodás, a közlegelő felosztása igen célszerű volna: de minthogy ugyszólván kizárólag extenzív gazdálkodunk, a közlegelő felosztása csakhamar megboszulná magát. Talán harminc év múlva, ha uradalmak és nagyobb gazdák jó példával előre mennek és a hagyományos gazdálkodási rendszerrel szakítunk, a közlegelő-felosztást minden veszély nélkül, sőt közhasznúlag keresztül lehet vinni: addig tart-suk meg közlegelőinket és hassunk oda, hogy lassankint az istállózó marhatartással egybekötött intenzív gazdálkodási rendszer meghonosodjék.

Körülbelül 20 éve annak, hogy a kommaszocio és szegregacio kérdése megyénkben napirendre került, sok község azt hevenyében keresztül is vitte már; hatásaiból csak egy tünetet emelek ki: Bácsmegye juhtenyésztése ugyszólván teljesen elpusztult, s vele hanyatlott magyar, bunyevác és sokac népeiségünk átlagos jólléte is. Ezelőtt húsz évvel több mint három millió juh járta be tágas közlegelőinket, és most azok összes létszáma kevesebb mint 300,000, tehát egy tizedrésze!

A községeknek a folyton növekedő községi terhekkel szemben rendes fedezetről kell gondoskodni. Lehet épen a közlegelő segítségével egy oly községi vagyonalapot teremteni, melyből mindenre jut és marad is. Ha például a községi közlegelő 2000 hold, adja a község felét megművelés alá haszonbérbe saját szegényebb lakosainak mérsékelt bérösszegért, másik felét meg tartsa meg közlegelőnek. 1000 hold évi haszonbérösszege, igen mérsékelt közép számítással évi 10,000 forintot jövedelmez. Ebből pár év alatt oly községi törzsvagyon nővi ki magát, melynek kulturális célra fordítandó kamatai, a községi pótadókat örökké feleslegessé fogják tenni. Ha a másik 1000 hold közlegelőnek marad, egyelőre elég lesz a legeltető rendszerrel egybekötött extenzív gazdálkodás szükségleteinek, de megszorított voltánál fogva lassankint a kis gazdákat is rá fogja vinni az istállózó marhatartásra és a vele kapcsolatos intenzív gazdálkodásra.

Most a legelő elkülönítés jól esik egy pár községi nagyobb gazdának és pénzes embernek, tehát a község lakói tíz százalékának, míg kilencven százalékának csak pillanatnyi haszna és örök kára van belőle. Ha majdan minden községnek egy pár százezernyi községi vagyona lesz és ha majdan a megye minden kis és nagy gazdája intenzív gazdálkodik — akkor, ha tesszük, minden hátrány nélkül lehet a legelőket felosztani. De akkor valószínűleg nem igen fogják akarni.

A közlegelő felosztásának jogi megoldása más tekintetek alá jó a volt koronai területben és az urbanális községekben: de a végeredmény egy. A község, mint erkölcsi testület, kiadja kezéből, elosztja lakosai közt közlegelőjét — és azt mindenkorra elvesztette: a község mostani nemzedéke élvezni hasznát, a jövő nemzedék pedig, mert azt csak egyszer lehet elosztani, a kultúra haladásával szükségkép folyton növekedő községi pótadók fizetése közben, törülheti könyeit. Apák ettek egrest, fiak foga vásik bele.

A koronaterületi községekben mégis az a jó szokás van a közlegelő felosztással egybekötve, hogy az osztás előtt vagy pénzben, vagy földben a községnek is, mint erkölcsi testületnek, juttatnak valamicskét: az most elégnek látszik a közszükségletek fedezésére, de a kultúra és követelményeinek emelkedésével kevésnek fog bizonyulni. Ma mindenkinek ugylátszik, hogy a közlegelő rögtönös felosztása: nagy haszon, kis kár. Pedig a jövő mást fog mutatni.

A közlegelő felosztási kérdés körül a vélemények nagyon elágazók, lehet, hogy a lateiner e kérdés mérlegelésében csalódik, de anynyi bizonyos, hogy benne anyagilag érdekelve nincs, s így annál elfogulatlanabban mondhatja ki, csak közjóra célzó, végszavát: a legelő felosztás ma még »kis haszon, nagy kár!«

Dr. Margalits Ede

A rozsa és ellenszerei.

(A megyei gazdaközöniség figyelmébe.)

Minden évben, a midőn az első hírek felmerülnek, hogy a gazdák réme, a rozsa ismét mutatkozik, egyidejűleg az a kérdés is felmerül, hogy honnan ered ez a kelletlen vendég és miáltal tarthatjuk a jövőben távol vetéseinktől?

A fellet erre a kérdésre, a milyen könnyű ép oly nehéz is. A földek jó megművelése, trágyázása, jó vetőmag, mind semmit sem használnak: a rozsa ép úgy ellepi a legszebb, legdúsabb gabonát, mint a hogy a lépfene ép a legszebb marháinkat ragadja ki a nyájából.

Első áttekintésre igen gyakran észre sem vesszük s örülünk a vetések szép állásának, de a figyelmes szemlélő nagyon hamar észreveszi, hogy a termés nem lesz olyan, a milyent a növény szép fejlődése mellett várni lehetne, s hogy a mag vetésre alkalmatlan lesz. A hatás azonban még ennél is sokkal kedvezőtlenebb lehet, mert a betegség néha oly nagy mérvben lép fel, hogy nem nagy gyakorlottság szükséges ahhoz, hogy azonnal észre lehessen venni. Így például egy kitűnően kezelt gazdaságban a rozsa szára 2¹/₄ méterre nőtt, a kalászok arasznyiak s a száraz oly sűrűek voltak, hogy egy kocsikereket meg lehetett rajtuk támasztani s e dús, nagyra nőtt és sokat ígérő vetést a rozsa egy elrontotta, hogy cséplése egészen haszontalan munka lett.

Hogy lehet ez? Megfejtése a következő:

Már májusban és júniusban, mikor a rozsa és a buza még alig kalászkodtak, a sás alsó részén sárgás vörös, gyakran kék vörös foltokat és sávokat lehet észrevenni, melyek gyakran anyira elterjednek, hogy a sás időelött elhal. A gazda ezt a jelenséget gyakran a hidegnek vagy nedvességnek tulajdonítja, s csak az elhaló leveleknek már télen is észrevehető sárga színezetére ügyel; de ha a sást közelebbről megvizsgálná, mihez nagyító üveg sem kell, úgy a hivatlan vendéget valódi alakjában ismerne fel s rozsdának fogná nevezni azon hasonlatosságánál fogva, melylyel a vason észrevehető rozsdafoltokkal bír. Régebben ezt az épen nem új jelenséget oly betegséggnek tartották, mely a növényi nedv rendellenességétől származik s okának a talajt, a trágyát vagy a ködöt mondták.

A gabonán, valamint sok más vadon növényeken tett pontos megfigyelések szerint, a rozsdafoltokat apró, önálló növényi képződmények eredményezik, melyeket a gombákhoz kell sorozni, s melyekhez a többi közt az oly gyakori penészgomba is tartozik. E gombák, melyeket penészgombáknak nevezünk, okozzák tehát e betegséget. Az a finom vöröses por, melyet letörülhetni és a melyet a szél és madarak széthordhatnak, e gombák sporáiból vagy csiragvaiból áll; oly szervek ezek, melyeknek ugyanaz a feladatuk és képességök van, mint a tökéletesebb szervezetű növények magjának. Csak hogy sokkal gyorsabban fejlődnek, s ez magyarázza meg a gyors és nagymérvű megjelenésüket is.

A rozsa-gombának sok faja van, melyek közül a legtöbb csak bizonyos növényeken található. Némi rozsdagombánál ismét egészen sajátos jelenséget lehet észlelni. Vannak ugyanis rozsa-gombák, melyek fajváltozáson mennek át. Valamely növényen való fejlődésük alatt sporák képződnek, melyek ugyanazon a növényen nem csiráznak, hanem csak akkor fejlődnek ki gombává, ha más, gyakran egészen más fajhoz tartozó növényre vitetnek át. A új gombának egészen más alakja van, mint annak, melyből eredt, de viszont oly sporákat képez, melyeknek, hogy tovább fejlődhessenek, ismét az eredeti növényre kell visszakerülniök, a hol ismét az első alakot nyerik vissza.

Hasonló átváltozásokat tapasztalhatunk némely állatnál is. A borsókából, az emberek szalagférgé keletkezik, s ennek tagjaiból a sertésben ismét a borsóka. Ha a kergeségben elhullott juh velejét a féreggel vagy a vizes hólyaggal a kutya megeszi, ez utóbbiban szintén szalagférgé képződik, melynek egyes

tagjai a legelőn a füvel együtt ismét a juhokba kerülve, ott újra hólyag-főreggél fejlődnek ki. Ugyan így áll a dolog a rozsdagombáknál is, melyek összes gabonanemeinket ellepethetik; gyakran nem szorítanak csupán a levelekre, hanem a szárazakat és kalászokat is megtámadják úgy, hogy a magtartóban a mag helyett ugyanazt a vörös-barnás port találjuk, mint a sás alsó részén.

A botanikusok háromféle rozsdát fűdöztek föl gabonaföldjeinken: a sávós rozsdát a legtöbb gabonánemen, némely vadnövényen, különösen a tarackfűn, a foltosrozsdát a búzán, rozson, árpán, a francia rájárfűn, és más növényeken, és végre a koronarozsdát a zabon és szintén más növényeken is. Mind a három rozsdafaj első sorban a sás alsó részén mutatkozó sárgás-vörös sávokat vagy foltokat képezi. A fejlődésnek ebben a stadiumában igen sok sárgás-vörös egy cellás spóra, úgynevezett nyári spóra képződik. E spórák, azonnal csíráznak és szaporodnak, ha a szél más alkalmas növényre átvisszi. Mindenekelőtt és főképpen a leveleket lepik el, behatnak belsejükbé, elfogják a nedvességet s elzárják a levegő előtt az utat. Minthogy a növény az emberek és állatok által kilehelt szén-savat a levelek segítségével változtatják át keményítővé vagy cukorra, könnyen érthető, hogy a mag nem fejlődhetik ki kellőképpen; az ilyen mag kicsi és könnyű marad és összezúgorodik. A ily buza, rozs és árpa a sütők és serfőzőkre nézve semmit sem ér, legfőképpen takarmánnyul használható, ha a betegség nagymérvű volt. Természetes, hogy változat számtalan sok van.

Ha a gabona érése közeledik, pirosas foltok és sávok helyett fekete és feketés sávokat és foltokat látunk. Ez a rozsdagombáknak második fejlődési stádiuma; ama sávokban két cellás száraz spórák képződnek, melyek áttelelnek, s azért téli spóráknak is neveztetnek. E téli spórák a gabonán és füveken nem fejlődhetnek tovább, erre más növényre van szükségük. A sávós rozsdá téli spórái a sóskaborbolyán találnak alkalmas talajt, a foltos rozsdá téli spórái ellenben különféle érdes levelű, többnyire gyom- és burján-növényeken, a koronarozsdá spórái pedig a varju-tövisen, galagonyán.

E növényeken a legközelebbi tavaszkor, mielőtt a növény megindult, vörös foltok mutatkoznak, jelezve, hogy a rozsdagomba fejlődésének harmadik stádiumába lépett. Pontosabb megfigyelés mellett azt találjuk, hogy e foltokat apró szemölcsös csoportok képezik.

E harmadik alakulástól tavasszal, mielőtt melegebb napok járnak, ama spórák származnak, melyekből a gabonán és az erre alkalmas fűnövényeken ismét a sávós, foltos és koronás rozsdá képződik.

Ha a téli spórákat megfosztjuk a tovább fejlődésre szükséges talajtól, az által, hogy azokat a növényeket, melyeken egyedül fejlődhetne, kiirtjuk, úgy terjedésüket is megakadályozhatjuk.

Az érdeslevelű gyomnövényeket, melyeken a rozsdá képződik, mint más gyomot is, a magvak gyom-magválasztó géppel való megtisztítása, a burgonya és répa szorgalmas megkapálása, a here és lucerna korai lekasálása stb. által lehet kiirtani.

Nem ily könnyen irthatók ki azonban azok a bokrok, cserjék, melyeken a rozsdaspórák fejlődnek. Ezek nem csak a szántóföldek parlagjain és az utak mellett tenyésznek, hanem az erdőkben és irtásokon, a hol nem is mindig a mezőgazda tulajdonát képezik, kinek gabonáját a rozsdá tönkreteszti. Itt törvény által kellene intézkedni, úgy, hogy a fentebb nevezett három veszélyes növény, különösen és mindenképp a sóskaborbolya kiirtását szigorúan el kellene rendelni olyképp, hogy minden erdőtulajdonos kötelezettség alá nevezett bokrokat erdejéből és annak széléről a szántóföldektől legalább 100 méternyi távolságra kiirtatni. Egyes országokban már vannak ilyen törvények, a hol nincsenek, a panaszok a bíróság által rendesen a panaszló földművesek előnyére intézettek el.

A rozsdá gyakran oly nagy mérvben lép fel, hogy egész vidékek reményét tökéletesen megsemmisíti. Az ily nagymérvű elterjesztésnek oka egyszerűen az, hogy a spórák fejlődése kedvező idő mellett szintén hihetetlen gyors és szapora. Egy rozsdás fűszál sok százezer téli spóra teletelhet át, melyek mindegyikéből 3-4 új spóra fejlődik. Habár egy fél millió tönkre is meggyőző, egyszereket a szél, vagy a rovarok, mégis magukkal visznek a borbolya bokorra, a hol aztán rendkívül fejlődnek és szaporodnak, s kedvező szél mellett csakhamar számtalan sok száll el a szél-rozsa irányában, hogy a gabonákat ellepje.

Mit lehet e csapás ellen tenni?

Első teendő mindenestre az, hogy a borbolya a szántóföldek közeléből eltávolításra kerüljön. Ez azonban csak egy mód arra, hogy a káros élősködőket a vetésektől távol tartassanak. A második mód abban áll, hogy a növény szerkezetét egészben véve erősítették, hogy a veszélyes tolokodónak hathatósabban ellentállhasson. Valamint a túlságos táplálkozás az embernél is betegséget okoz, úgy a növény is megsínyli a fölösleges tápanyagot. Igen gyakran tapasztalták már, hogy a túlságosan megtrágyázott földeken a rozsdá nagyobb mérvben fellépett, mint olyanokon, a melyeket a rozs alá mérsékeltlen megtrágyáztak. Ennek magyarázata nagyon egyszerű: a túlságos trágyázás a fejlődési processzust akadályozza. Másrészt meg azt is tapasztalták, hogy az égetett mészszel meg azt is tapasztalták, hogy a rozsda nem terjedt el annyira, mint a szomszédos, de égetett mészszel be nem hintett földek vetésein. Ennek a magyarázata pedig az, hogy a mész leginkább oly talajon hat, melyek nemcsak mészhiányban, hanem nagymérvű nedvességben is szenvednek; a nedvességnek eltávolítása a mész által, mely a földet porhanyítja, a gabona fejlődési idejét is megrövidíti.

Továbbá azt is találták, hogy a gabona, különösen a buza egyes változatai nagyobb ellentállást tanúsítanak a rozsdá ellen, mint mások. Így különösen Cleye és Richmond óriási búzája a Champion, Prince Albert és Shirriffs s squared head buza. Ezenkívül még sok más búzafaj is van, melynek a rozsdá kevésbé árt, mert nem fejlődhetik rajta kellően.

Habár itt-ott tapasztalták is, hogy a rozsdá hirtelen — rendesen záporosodó után, rombolásával felhagyott, a mennyiben a hirtelen fokozott növényi képesség által a gombafejlődéstől a kedvező anyatalaj elvonatott, még is voltak oly esetek is már, hogy a rozsdá a zápor-

esők dacára is oly nagy pusztítást vitt véghez, hogy nemcsak a gabona ára emelkedett nagyon, hanem még éhínség is beállott. Így különösen 1804-ben és 1846-ban.

Hogy a rozsdás gabonának szármaja és alomja nem lehet oly értékes, mint az egészséges, nagyon természetes s még jó volna, ha a baj csak ennyiből állana, de a rozsdás száma, mint a tapasztalat bizonyítja, az állatok szervezetére is oly káros, hogy egy egész falu marhája lépfenébe eshet tőle.

Nagyon sokat e hivatlan vendég ellen úgy futtatban nem igen lehet tenni, mert nagyon kicsi és igen el van terjedve, ez azonban nem lehet ok arra, hogy kiirtására legalább mindazt meg ne tegyünk, a mi tehetségünkben áll.

Hírek.

Tóth Kálmán szülőházának emléktáblával való megjelölése alkalmával Baján 1884-ik évi szeptember hó 21-ik napján tartandó ünnepélyességek sorrendjé; 1. A vendégek fogadtatása a gőzhajó-állomásnál. 2. A közönség reggel 9 órakor a város közgyűlési termében gyülekezik, hol a polgármester megnyitó beszédet mond. 3. Emlékbeszéd Tóth Kálmán felett, tartja dr. Ferenczy József. 4. Kivonulás Tóth Kálmán szülőházához; itt a dalárda nyitja meg az ünnepélyt a Hymnus elnevelésével; utána Vadnai Károly tart beszédet, mely alatt az emléktábla lelepleztetik; majd következik az ünnepi óda elszavalása és végül a dalárda éneke a szózatot. 5. Délben 1 órakor hangverseny a „Bárány” szaloda termében, utána táncvigalom.

Díjnokok törvényszünete. Az igazságügyminiszter körrendeletet intézett az összes törvényszékek elnökeihez, melyben tekintettel arra, hogy a törvényszünetről szóló törvény a napidíjasokra nézve nem intézkedik, s hogy az egész éven át dolgozó díjnokok is élvezhesse nek némi nyugalom — felhatalmazta őket, hogy az ügyes, szorgalmas és megbízható díjnokoknak, kik már egy év óta szolgálnak, a törvényszünetek alatt, a napidíj fentartása mellett, 14 napi szabadságidőt adhassanak. Ezenkívül megengedi a miniszter azt is, hogy nemcsak az egy évig, de a rövidebb ideig alkalmazott díjnokoknak is, a törvényszüneten kívüli időben is, rendkívüli esetekben 6 napig terjedhető szabadságidőt engedélyezhessenek.

Váli Ernő, szabadkai születésű földink, a bécsi egyetem orvostanhallgatója „A halandóság viszonyai Szabadkán 1880—83”-ban megjelent értekezését különnyomatban is kiadta.

Bácsmegeye iskolai értesítő. (Folyt.) IV. Szabadka sz. kir. város községi főgymnasiumának értesítője. A nem szép betűkkel nyomott értesítő 97 lapra terjed. Tartalomjegyzék: Vitkovics Mihály ifjúsága; Tones Gusztáv; az intézet évi története; tanárikar; tananyag; írásbeli dolgozatok; szertárak; segélyező egyesület; önképzőkör; érdemsorozat; statisztikai kimutatók; jutalomdíjak; a jövő tanév kezdete. — Tones Gusztáv értekezésében a Vitkovics Mihály ifjúságára vonatkozó adatokat gondosan gyűjtve és összeállítva 19 oldalra terjedőleg adja elő; ez értekezés bevezető részét képezi egy Vitkovicsról szóló nagyobb irodalom-történeti dolgozatnak, melynek folytatása a jövő évi értesítőben fog következni. A tárgy egyaránt érdekelheti a tanulókat és szülőket és Bácsmegeyében különös aprópól is bír: Vitkovics szerb szülők gyermeke, származását, véréit, soha sem tagadva meg, lelkes magyar honpolgár is volt! Ő e társadalmi problémának dicséretes megoldása, mintaképe. A tanév története: a városi törvényhatóság átiratai; miniszteri leiratok; iskola látogatások, vallásgyakorlatok; a tanárok személyes és a nyilvánosságot illető viszonyai iskolai ünnepélyek. E rovatban különös dicséretet érdemel, hogy a tanároknak nemcsak irodalmi működése, mely az értesítőnek egy mellőzhetetlen adata, de azok működése a társulati és közéleti viszonyok között is részletesen közöltek. Az ifjúság e tanév folytában két iskolai ünnepélyt rendezett. A város rendszeres énektanításról is gondoskodik. — A tanári kar 15 tagból áll, van a róm. kath. hittanárón kívül még három más-más felekezeti hitoktató, torna és zenetanító. — Rendkívüli tantárgyul csak az ének adatott elő. — Az előadott tananyag a rendes rovatokat tünteti fel. — A magyar nyelven írt dolgozatok szám és minőség tekintetéből kifogástalanok; a német nyelven írt dolgozatok nem említetnek. — A szertárak igen örvendétes módon gyarapodtak; kimutatásuk világs és könnyen áttekinthető, nemcsak az idej gyarapodást tünteti fel, hanem az egyes gyűjtemények összes értékét is. A tanári könyvtár 1881 munkát 3542 kötetben tartalmaz és 4650 fűt értékét képvisel; ez évben a könyvtárra 321 fűt költetett. — Az ifjúsági könyvtár 1294 kötetben 902 művet tartalmaz; összes értéke 1030 fűt, ez évi kiadás 155 fűt. A beirattási díjnak az ifjúsági könyvtárra eső illetményei nyilvánosan elszámolvák. — A természettani szertár összes értéke 5327 fűt; ez évben e gyűjteményre 401 fűt költetett. — A természetrajzi szertár összes állománya 2693 drb; e gyűjtemény gyarapítására ez évben 712 fűt lett fordítva. — A földrajzi szertár értéke 437 fűt; rajz- és mértani segédeszköz ez évben 327 forintot szerzett. — A pénz- és érem-gyűjteményre 860 drb-ból áll. — A segélyezőegylet 1883. év január havában alakult meg, az egylet vagyona a künnlevő tetemes hátralékokkal, ha befolyának, együtt 2518 fűt. Ez egylet városi jelleggel bír, tagjai városi polgárok, és csak az eredmény járul vissza a gymnasiumi szegény tanulóira. Az egyletnek igen sok tagja van, névszerint fel vannak sorolva, de számuk sehol összegezve nincs. — Az önképzőkör újja szervezve, ez évben alakult meg. Volt 28 tagja, irtak 36 dolgozatot, szavaltat volt 20. — A tanév elején beirattott 394, a tanév végén volt 346 tanuló, kik közül 227 róm. kath., 1 ágostai, 9 helvét, 31 gör. kel. és 78 héber vallású. — Erett-ségi vizsgálatra jelentkezett a tanév elején és végén együttesen: 23; ezek közül 1 jelesen és 12 egyszerűen éretnek találtatott. A gymnasiumi tanulók közül szabadkai illetőségű 236, bácsmegeyei 102, egyéb helyről 56 volt. — Jutalom elég, ösztöndíj kevés volt. — Az értesítő a segélyegylet és önképzőkör alapszabályait is közli és végül a jövő tanév kezdetére vonatkozó figyelemztetést. Némely mozzanata ez értesítőnek ki-

váló elismerést érdemel. Kár, hogy a nyomás igen gyarló. Dr. Margalits Ede.

A bécsi hitelegylet jelenti miszerint Goldberger Bernát és társa Baján fizetéseiket beszüntették.

Megszökött fegyenc. Krsztics Acó ó sóveji illetőségű 25 éves, nős, szerb napszámos, súlyos testi sértes miatt 6 havi börtönrre elítélt rab, a szöntai munkaháztól f hó 7-én megszökött.

Uj könyvek. A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben, újabban megjelentek: Az olesó könyvtár, Szerkeszti Gyulai Pál. 175—181. fűzete. 175. fűzet. Roscher Vilmos. A nemzetgazdaság a klasszikai ókorban Németből ford. L. A., fűzve. 20 kr. 176. Theuriet. A habléány. Beszély. Franciából ford Sz. E., fűzve 30 kr. 177. Gaskellné. Cranford. Regény. Angolból ford. Belényesi Gábor, fűzve. 60 kr. 178. Ebers György. Egy szó. Regény. Németből fordította Kaziány Géza, fűzve 80 kr. 179. Malot Hector. A szépség vonzereje. Franciából ford. Sz. E., fűzve 80 kr. 180. Wieland. Az Abdériták. ford. Farkas Albert, fűzve 1 fűt. 181. Gyöngyösi István. Ének Thököly Imre és Zrínyi Ilona házasságáról. (1683.) Egykoru kéziratokból kiadta és jegyzetekkel kísérte Háhn Adolf, fűzve 30.

Vasárak a megyében még e hó folyamán. Baján július 22-ikét megelőző vasárnap. — Szent-Tamason július 26-án.

Ó-Becsén. Sztanisits Szimó 2447 fűra becsült ingatlanai július hó 26-án fognak elárvereztetni.

A Falcione Gyula-féle 600 frtos ösztöndíj-alapítványok javadalmasai, számszerint hat egyetemi hallgató nevében és megbízásából Tiffenbach a városi tanáshoz folyamodott, hogy az ösztöndíjat ne félelvi utólagos részletekben, hanem havonként kapják ki: a felhozott nyomás indokok alapján reménylik, hogy az ösztöndíj-alapot kezelő városi tanács folyamodványuknak helyt fog adni.

A Tököly-Száva-féle budapesti ösztöndíj és nevelési intézetben megüresedett és a jövő 1884/5. tanévben betöltendő öt ösztöndíjas hely elnyerése végett pályázat van hirdetve. A Tököly-intézet növendékei az intézetben szabad lakás, fűtés a 7 téli hónapon át világitás, továbbá szükség esetében a gyógykezelésben is részesülnek. Ezenkívül még ha egyetemi vagy műegyetemi hallgatók 300 fűt., ha pedig gymnasium tanulók 250 fűtnyi ösztöndíjat kapnak. Ösztöndíjasoknak csakis erkölcsös magaviseletü testi és lelkileg egészséges, a magyar szt. korona országaiban született gör. kel. szerb nemzetiségű szegény sorsu, a VI-ik gymnasialis osztályt végzett tanulók, továbbá a jogtudományi, orvos és bölcsészettani, illetőleg műegyetemi rendes hallgatók vétetnek fel, kik a tanulmányokban igen jó sikert mutattak, kötelezettség, hogy tanulmányaikat budapesti nyilvános tanintézetekben folytassák. Az egyetemi illetőleg műegyetemi hallgatókat a választásnál a gymnasialis tanulók előtt az elsőbbség illeti. Ennél fogva tartoznak a pályázók mind ezen kellekkel és pedig: keresztlevelek, orvosi bizonylatok, továbbá a gymnasialis tanulók két utolsó évről szóló iskolai bizonyítványok, az egyetemi hallgatók az érettségi bizonyítványok a kollokválásról és az előirt vizsgák sikeres letételéről szóló leckeönyvek, végre azt, hogy ők, illetőleg szülőik vagyontalanok az illetékes politikai hatóságoktól nyert bizonyítvány által igazolni: az ezen bizonyítványokkal felszerelt kérvények a Tököly intézet felügyelőséghez (Budapest Zöldfa-utca 25-ik sz.) folyó évi augusztus hó 10-ig küldendő be.

A nagyméltóságú m. kir. belügyminiszterium f. hó 11-én a következő körrendeletet bocsátotta ki: „Közegészségi tekintetben nagyfontosságú tényező az, hogy a lakosság által használt ivóvíz lehetőleg jó minőségű, főleg pedig tiszta és szerves anyagoktól ment legyen. Ha erre rendes viszonyok között is nagy súly fektetendő: úgy az, a jelenleg déli Franciaország felől fenyegető kolera járvány veszélyével szemben, még fokozottabb jelentőséggel bír. Ennélfogva az ivóvíz nemcsak tiszta voltának fentartásáról gondoskodni — a mi iránt különben az 1876. évi XIV. t. c. is intézkedik, mulhatatlanul szükséges, hanem minden törekvés oda irányozandó, hogy ott, hol az ivóvíz nem felel meg a közegészségi igényeknek, az lehetőleg megjavíttassék, illetőleg megtisztíttassék. — Az ivóvíz megjavításának, illetőleg megtisztításának legelőszérűbb és egyszerűsége a legegyszerűbb módja az, ha a folyó vagy kútvíz egyszerű szűréskön átocsájtatik; e célból használhatók hordók vagy egyéb nagyobb edények, melyekben a kavics és homokrétegek váltakoznak; mely készülek bárhol nehézség nélkül és olesón előállítható. Hasonlag használhatók jó szerkezettű nagyobb szén-szűrők is. Mihez képest sürgősen felhívom a törvényhatóságot, hogy a folyók és kutakból nyert oly ivóvízre, mely közegészségi szempontból kifogásolható, hatósága területén a legéberebb figyelmet fordíttassa; s hogy ott, hol az szükséges, annak megtisztítására, illetőleg megjavítására célzó intézkedést a helyi körülményekhez képest haladéktalanul tegye meg; a pontos végrehajtást pedig egész szigorral ellenőriztesse.

Körrendelet. Hogy azon nem remélt esetre, ha a Franciaország déli részében kiütött járványos kolera hazánkba is eljutna, az ország lakossága pedig a kellő orvosi segélyben részesülhessen, s az orvosi személyzetben hiány ne legyen, különösen pedig, hogy oly esetekben, midőn valamely törvényhatóság a fenforgó szükség szerint általa kirendelendő járványorvosokat, hatósága területén s vidékén nyerni képes nem lenne, ilyenek oda azonnal innét kiküldhetők legyenek: intézkedtem az iránt, hogy azon orvosok, a kik a kolera alkalmából járványorvosok gyanánt alkalmaztatni hajlandók, a belügyminiszterium közegészségi ügyosztályában már most jegyzéskébe vétessenek. Ily kolera orvosokul okleveles orvosok, sőt szükség esetében szigorlók és az orvosi tantolyamot végzett növendékek is lesznek alkalmazhatók, az oda-s visszautazási költség megtérítésén kívül, napi 6 forintot, sebészek és szigorlók pedig, ugyszintén a végzett növendékek az uti költségen kívül, napi 4 forint díjat fognak nyerni. Minthogy pedig a szigorlók és végzett orvosnövendékek a jelenlegi szünidők alatt legnagyobb részt otthon tartózkodnak: ennél fogva azok a tisztifőorvos közbenjöttével mielőbb felhívandók, hogy azon esetre, ha a kolera tartamára járványorvosi minőség-

ben kiküldetni hajlandók, magukat haladéktalanul jegyeztessék be s ezen jegyzék hozzám mielőbb feltejesztendő. Budapest, 1884. július 8-án. Tisza s. k.

Zombor sz. kir. város közegészségügyi bizottsága folyó évi július hó 9-én tartott tanácsülésében a kolera veszély elhárítása céljából a következő óvintézkedéseket rendelte el. Mindenek előtt tudomás végett feljegyeztetik, hogy Hoffmann Mihály polgármester ur egy városi közegészségügyi bizottság állandó járványbizottsággá való alakulása, valamint a carbolsavnak is szükséges mennyiségben leendő gyors szállítása iránt időközben intézkedett. Egyben az 1884. évi 117. sz. közgyűlési határozat s ennek alapján szolgáló 1883. évi 91. számú közgyűlési határozat, ugyszint a fent hivatkozott bizottsági vélemények jelentés alapján következők határozatnak. Utasítatik a vár. kapitányi hivatal, hogy a legkiterjedtebb módon adja tudomására a lakosságnak, hogy minden háztulajdonos a háza előtti járdát naponta reggeli 6 óráig különben bírságolás terhe mellett egyszer lesepertetni és megöntözteni tartozik. A kövezett utcák, terek, nemkülönben a közvetlen vásárterek hetenként kétszer lesepertendők s az összegyűlemlt trágya a szükséghez képest felfogadandó fuvarosok által a meg-határozott helyre azonnal elhordandó. Ezen munkálat-foganatosítása tekintetéből feljogosítatik a kapitányi hivatal, miszerint az eddigi 12 állandó munkás igénybe vételével, az utca söpréshez még 10 munkást s a trágya elhordáshoz a szükséghez képest fuvarosokat fogadjon fel. — Az általános fertőtlenítés carbolsavval lévén eszközölendő, utasítatik a kapitányi hivatal, hogy a polgármester ur által beszerzendő carbolsavat az 1883. évi 91. sz. közgyűlési határozat 2-ik pontja értelmében a negyedmesterek, a szükséghez képest fogadott egyének közbenjötté mellett az egyes háztulajdonosok között a megfelelő arányban osztassa ki s ennek mi-kénti használásáról a lakosságot szokásos módon értesítse; egyben szigorú köteletségévé tétetvén a kapitányi hivatalnak s a tisztí orvos uraknak, hogy a fertőtlenítés belátása tekintetében a legerélyesebb módon járuljanak el s e végből a legszigorúbb ellenőrzést vegyék foganatba. A hivatkozott 1883. évi 91. számú közgyűlési határozat 5-ik pontjának, nevezetesen az üzlet és iparszerű dísznövények kihelyezése iránti intézkedés foganatosításával a kapitányi hivatal azzal bizatik meg, hogy ilyenmő dísznövények 8 nap alatt kiürítendők. A közgyűlési határozat 4-ik pontja 1. s 2. bekezdésének azonnali foganatosításával a kapitányi hivatal, a vár. mérnök és tisztí orvos urak bizatnak meg azzal, hogy a belváros nagy részét körül övedző vízlevezető nagy árok egészségügyi bizottság s a vár. mérnök ur erre vonatkozó javaslatához képest 30 centiméternyire feltölthető, a mennyiben Bánát és Cservenka külvárosokban rendkívüli nagy esőzés következtében összetelomló vízmennyiségnek lefolyását nem akadályozná, mi által még nagyobb veszély idézhetnék elő. Ugyanezen pontnak második bekezdése az egészségügyi bizottság javaslatát — miután a víz hűzák földalatti csatornáinak betömése nem eszközölhető — ak-kép módosítatik, hogy a kapitányi hivatal utasítatik, miszerint a földalatti házi csatornákat naponként többszöri felügyelet által a legszigorúbban ellenőrzesse azon célból, hogy abba csupán tiszta kúti vagy esővíz bocsátassék, ellenben semminemű esetre nem szabad azokba mosogató vagy ruhamosásnál használt vizet s egyáltalában büzt terjesztő anyagokat bocsátani; s a mennyiben e tekintetben visszaélés tapasztaltatnék, azonnal az illető csatorna betömendő s a háztulajdonos bírságolandó. Továbbá utasítatik a vár. kapitányi hivatal, hogy a vágóhid, sörház, mészárszék-ek, nyilvános helyek és gyepm-steri telep fertőtlenítése tárgyában az 1883. évi 4035. számú tanácsi határozatnak erre vonatkozó intézkedése értelmében legerélyesebben járjon el s egyben akként intézkedjen, hogy egyáltalában a tisztátalan víz és egyéb folyadékok elkerülhetetlenül csakis hordókba felfogva és kellőkép fertőtlenítve naponként esti 10 óra után kihordassanak és hogy az árnyékszék tisztítása csak is előzetes bejelentés után és a kellő fertőtlenítések foganatosítása mellett eszközöltessek. Az 1883. évi közgyűlési határozat 6-ik pontjának foganatosításával a vár. kapitányi hivatal és a tisztí orvos urak bizatnak meg. — Egyben a cholera járvány kiütése esetére a betegek elhelyezésére az új szegények háza kiszemel-tetik.

Egy méter-mázsza kőso o. ért 50 krajcárral olcsóbb mint eddig. Folyó 1884 évi július hó 15-ik napjától kezdve; alólírott Zomborban levő sókereskedésében egy méter-mázsza kősonak csak is o. é. 11 frt és egy fél méter-mázsának vagyis 50 kilogramnak 5 frt 50 kr. az ára. Kelt Zomborban 1884. évi július hó 15-én. Bikár Simon.

A szabadka-bajai szárnyvasut közigazgatási bejárását a közlekedésügyi miniszter elrendelvé, annak megtartására határidőül f. hó 21., 22. és 23. napjait tűzte ki. A bejárás Gyöngyössy János osztálytanácsos vezetésé mellett fog végbenenni. Bács-Bodrogh megyét Schmausz Endre alispán fogja képviselni. Baja város közigazgatási bizottsága a bejárásnál Drescher Ede polgármester és Szutrély Lipót által lesz képviselve.

Habor Ferenc honvéd százados kezelő tisztnek a helybeli honvédszázalajtól Lugosra történt áthelyezése alkalmából, honvéd tisztársai f. hó 14-én este a „Dévay-kert”-ben bucsúestélyre összejöttek és a távo-zónak szíves „Isten hozzád”-ot mondtak. Habor más-nap új állomás helyére elutazott.

Mándich Mihály katymári tanító által szerkesztett „Neven” című, havonként egyszer megjelenő bunyevác lap, melyet eddig Baján adtak ki, a f. havi 15-iki számtól kezdve Zomborban fog nyomtatni.

Kolera nostras Szenttamás bácsmegyei községben mult szerdán egy falusi őr megbetegedett; orvost csak szombatn este hívott, midőn baja tetőpontra hágott: a beteg vasárnap reggel kiszenvedett. Milkó Izidor a járás érdemes orvosa a gyanus esetet megtudva, boncolásnak vetette alá, melyből kitűnt, hogy a halál oka kolera nostras volt. Ez esetről az alispáni hivatal és annak utján táviratilag haladéktalanul a belügyminiszterium értesítettet. A hír vételekor az alispán táviró utján és külön futár által is a kellő óvintézkedéseket a helyszínen foganatosította. A beteg ruhái és ágyneműje elégettetett, a ház desinfiáltatott és tiz napra bezárattott. Azóta Szenttamáson egyetlen-

egy hasonló eset nem fordult elő és onnét, valamint az egész megyéből eddig a legjobb közegészségügyi jelentések érkeznek a megyéhez, mely elég gondos volt az óvintézkedésekről az egész megye területén már július 1-én gondoskodni.

Szabadkán mint a bécsi hitelegylet tudatja, a mult 1883. év folytán 7 cég vált fizetésképtelenné.

A személyszállító gőzösk menetrede Bezdán állomásról: Felfelé: Bezdánból Budapestre: naponta 9 órakor este. Lefelé: Bezdánból Zimonyra: naponta 8 órakor reggel. Bezdánból Orsova- és Galatzig: szerdán, pénteken és vasárnap 8 órakor reggel.

A zombori jótékony magyar nőegylet a mult héten választmányi ülést tartott. Jelen voltak: Esztergamy Borbála elnök, dr. Margalits Ede titkár, Buda-y Etelka, Kovácsy Vilma, Paracetic Fanni, Trischler Emma és Vojnic-Zákó Berta választmányi tagok. Az ülésen új tagokul bejelentettek: Hoffmann-Markovics Mária és Vécsei-Harlikovics Korinna. — Vasanszky az egylet felnevelt árva, mesterségre men-vén, az egylet útravalónl fehérművel, felsőruhával és lábbelivel látta el és helyébe egy árvaleánykát vett segélyezés alá. — Egy szegény növendék pap-nak fehérműre és felsőruhára 40 frtot utalványozott és házi szegényei közé ismét egy szegény özvegyet vett fel.

Hullaboncolás. Hay Vilmos 17 éves könyvkötő inasnak, ki állítólag cholera nostrasban halt meg, hullája e hó 16-án orvosrendőri boncolás alá vétetett. A boncolási jegyzőkönyv tanúsága szerint a halál oka nem cholera nostras volt, mint tévesen hirdett, hanem nagymérvű genyes hashártyalob, melynek külső végtünetei sok hasonlóságot mutatnak a cholera nostras-sal. Az esetről jelentés tétetett a belügyminiszterium-nak s mi is a városi község megnyugtására hoz-zák köztudomásra. Eddig sokat hallottunk erélyes öv-intézkedésről a városban — de fájdalom, még eddig nem igen látunk sehol semmit belőlök.

Hirdetmény. Az újvidéki kir. kath. magyar fő-gymnasiumban a f. évi szeptember hó 1-én megnyi-tandó tápintézetbe 30 növendék vétetik fel. A felvétel iránt az illetők szülői, vagy azok helyettesei a felvételre kívánó növendékek iskolai bizonyítványának esatolása mellett f. évi július hó 31. napjáig a főgymna-sium igazgatójánál írásban tartoznak jelentkezni. A tápintézeti díj havonként 10 frtban van megállapítva, mely 2-2 óra eltra fizetendő. Ezenkívül min-den növendék 2-2 havonként az előforduló háztar-tási költségek fedezésére 1-1 frtot fizet. Az ifjúsági „Segély alap” állásához képest a jövő tanévre 8 nö-vendék vétetik fel a tápintézeti díj felének fizetése mellett. Ezen kedvezményes helyek elnyeréséért, szin-tén a fent kített napig csak szegénysorsú, de jeles előmenetelű és jó magaviseletű ifjak folyamodhatnak. A lakás díj, melybe a mosás, fűtés, világítás és tisztogató is be van számítva, havi 5 forintban van megállapítva. A felvételtől az illető szülő, vagy azok helyettesei folyó évi augusztus hó 5-éig végleg érte-sítettetni fognak. Kelt Újvidéken, 1884. július 15-én. Frankl István, kir. főgymn. igazgató.

FÜRDŐ-LEVÉL.

Kanális, 1884. jul 15-én.

Még elutazásom előtt megírtam — a velem jött két hölgynek — hogy megérkezésem után azonnal fürdő-levélet fogok írni becses lapjának, olyant mint a pesti újságoknak szokás, és nem olyant a milyent a másik szerkesztő ur Radegundból nem küld; és én sokkal lojálisabban embernek ismerem tekintetes szerkesztő urat, sem mint hogy munkatársát a „Nyiltér”-ben megjele-nendő ama „Nyilatkozat” olvasásának tegye ki, mely őt „alaptalan és légből kapott állításokkal” illesse. Gondolja meg kérem, hogy az ily nyilatkozatok vége rendszeren vérfolyás szokott lenni.

En tehát megkezdem, szerkesztő ur pedig adja ki fürdő-levéletem.

Gyönyörű júliusi délután volt. A nap borzasztóan süttött szerkesztő ur kérem, hevéől megrepedtek a Va-dászkiirt mindazon ablakai, melyek nem voltak kitörve. A hintőből, melyben ültünk, egy sem repedt meg.

Lovaink minden idegen segítséget megvetve moz-gásba hozták, sőt a nyakukba aggatott csengetyűkkel az apatini utcai lakókkal nemesak az elindulás percedt jeleztek, hanem a menet tartamát is.

Es az apatini utcák lakói egy óra hosszaiig hal-lották a csengetyűk jelzését.

A mint már fennebb irtam tekintetes szerkesztő ur, a nap igen melegen süttött fedetlen kocsinkra és a fedetlen apatini utcai sánc-árokra. Es hevé mi sokkal jobban éreztük, mint az árokban boldogult uszkar alig hűlő tetemei és a tisztí főorvosi hivatal.

A fürdőbe vivő gyönyörű utat, melynek „hegy s völgy változnak gazdag ölében” elég sokáig élvez-hettük, bár lovaink ügetése majdnem oly sebes volt, mint a zombori sürgöny-kihordó lábaié, mely lábak-ban a gyorsaságból csak az O betű alakja van meg.

Mikor a lovak kissé jobban nekirökönyödtek hátra felé, mi buktunk előre; ez is jele ugy-e tekintetes szer-kesztő ur kérem, hogy nem vagyunk mamelukok, nem haladunk a kolompok... lovak után.

Végre is... kiértünk a fürdőhelyre. Ah minő felséges látvány! A túlsó parton igazi táviró huzalok oszlopai meredeznek a két égbé, jelezvén a villam szekéren robogó kor haladását. A távolból mészke-mence romjai tüstölögnek, a mi büszkén hirdeti, hogy hazai iparunk gyorsabban halad mint omnibuszunk.

Aber „warum in der Ferne schweifen” mondja a költő és citálom — ha nem is először — én; marad-junk csak ezen az oldalon.

Ah, a mit itt látni, az még a képzeletet is felül-multa, pedig az én fantáziám — mint egy tisztességes újságíróé — igen nagy szerkesztő ur kérem szépen. Az Utópia világa tárult fel itt előttem, és én nem azért olvastam a „Fővárosi Lapokban” annyi szép fürdő-levélet, hogy most ne tudjam ugy leírni, hogy szerkesztő urnak még csak egy sort se kelljen javitnia kezem iratán.

Az uszodafürdő századok óta melegen aspirált kommunizmus isteni elvét realizálta, képzelje csak szerkesztő ur közös időben fürdhetünk mi férfiak, és közös bejáratunk van nekünk férfiaknak ott — a

nőkkel. Igaz, hogy én velem született szegérmetségemnél fogva csak szemlesütve mertem végigcsoszogni a száradó hölgytölelték kötelen lógó spaliérje előtt, s még csak gondolni sem mertem arra, hogy mit fed-tek e ruhák.

Azonban remélem, hogy később majd kinyílik a szemem.

Jól tudom, hogy fürdő-levelekben szokás kiírni a fürdőviz alkotó részzeit, mennyi feloldott jódot, szik-sót vagy szénsavat rejt az magában: én akartam haza-vinni e vízből vegyelemzés végett, azonban nem lehe-tett belőle meríteni, mert telve van az a legpompá-sabban vegetáló moszatokkal, hinárral és bacillusokkal s így jobb és illatban gazdagabb mór-fürdőt alig kép-zelhetni. Plane kitűnő gyógyító erejének gondolom, mert pl. a csúszós lépcsőhöz tapadt rétegekből leva-karva láhattam, hogy már évek óta kihasználatlan ősgyógyerő lakozik, kivált a mélyebb és ősbib aknáknban.

Boldog a városi tanács, a ki ilyen ősi véle-ményeket táplálhat fürdői iránt.

Miután a tükörfürdőben evickélő halacsokak se-regestől támadtak reám, hogy miért zavarom őket háborítatlan birodalmukban, mely ugyis csak félméter mély, én is odamentem hová a többiek — a szabadba.

Ah, a szabadba!

Most már kinyílt a szemem. Mert a szemnek ugy-e hogy nem lehet megtil-tani szerkesztő ur kérem, hogy ne nyíljék meg, ha neki kedves látványt pillant meg.

Ah! és mily kedves látványt pillantottak meg az én szemeim.

A kanális zöld tükrekből piros ruhás habléányok laviroztak felém.

Megvallom kérem, eleintén irtam, pirultam, mert én jó nevelésű fiu vagyok szerkesztő ur kérem hazul-ról, és más városokban, hol nem volt szabad egy idő-ben, egy helyen fürdőni a nőkkel a városi tanács irányisztikus hajlamai miatt: én sohasem leskelődtem a kabinethasadékokon keresztül, mint a többi diákok. Lemerültem tehát a víz alá a mennyire csak bírtam, hanem nem hiába olvastam én sokat loleyekről és szírekről — képzelje csak kérem, mennél jobban merültem én alá, annál jobban emelkedtek a hab-léányok ki.

Körülnéztem. Azt hittem, hogy Makart állította fel festővásznát a parton, és most vázlatot vesz fel a parton. De Makartot nem látták szemem. Majd azt hittem, hogy szobrásznak álltak ki modelül e plasz-tikus termetű hölgyek, kiknek idomai csak azért van a ruha, hogy jobban kiemelje azt, mit elfedni akar. Ah! a szobrászt sem láttam, de hihetőleg „láthatatlan sapka” volt fején a hamis koboldnak, mert én éreztem, hogy szívembe „vési” valami e szobrászi alakot.

Természetes, hogy most már odáig voltam, odáig úsztam tehát a leányhoz. Kezemmel a tempot ugy irányoztam, hogy a szívemhez jutott az mindig, a sze-meimnek kitűnően sikerültek az akkompányáló mozgások.

A habléány oly csábítólag... nem mozdult.

Odaértem. A teljes valóság képeben mutatkozott előttem, és én meg voltam győződve, hogy élő alak. Közel a túlsó parthoz voltunk. Letérdeltem.

Szerelmet vallottam neki. Én olvasván az utóbbi időben Toulon, Marsaille és Lyonból érkezett egyre rémesebb kolerahireket — nem bírtam magammal: örök hűséget esküdtem neki.

Ott az Isten szabad két ége, a kanális zöld tükre, s a leskelődő szemek irigy tekintete előtt.

Ó úgy örült, mintha sohasem olvasta volna a kolerahireket.

Különbén ugy látszik, nem volt szokatlan előtte az ilyen vallomás, mert mindjárt visszaúszott és kiszállt.

A mint így megláttam... az én szívemből is kiszállt.

Voltak ott szerkesztő ur kérem „serdülő” hab-léányok is, kik ugyanis még nem tudtak úszni.

Eme serdületlen szó azonban nem a korra és termetre vonatkozik, hisz éppen ama Vénusz is, kit akkor Mars mester tanított az úszás elemeire — va-lódi ambonpoennek örvendezett, ugy hogy édes terhe alatt csak ugy nyögött az uszoda alkotmány biro-dalma és uralkodója.

Azt is tudom kérem szépen, hogy jó fürdő-levél-ben meg szokás írni az ott időzött hölgyek neveit is; én azonban e jogommal nem élek, mert afféle vagyok, hogyha kiírom a neveket, ugy — még többen fogná-nak kijönni.

S ekkor elpusztulna az a gyönyörű idyll — mi odakünn van.

Az én isteni idyllem!

Felelős szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS.
Laptulajdonos és kiadó: Bittermann Nándor.

KRONDORFI
Savanyu-Kút
STEFANIA
Koronahercegnő
forrás.
Triezt, 1882
arany érem.

FALCONE GUSZTÁV
Fővárosi tanács.
Fűszerkereskedésében Zomborban.

*) Az e rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

3775. sz.
kig. 1884.

Pályázati hirdetmény.

Bács-Bodrogh megye apatini járás szolgabírósa részéről közhírré tétetik, miszerint az Ó-Sztapár községében elhalálozás folytán üresedésbe jött község orvosi állomás betöltése céljából a választás 1884. évi szeptember hó 6-án d. e. 10 órakor Ó-Sztapár község-házánál fog megtartatni.

Felhívtnak a pályázni óhajtok, miszerint az 1871. évi XVIII. t. c. 74. §-a és 1876. évi XIV. t. c. 143. §-a értelmében és azonfelül a szerb nyelvnek szóbeli bírást igazoló okmányokkal is felszerelt kérvényeket bezárólag 1884. szeptember 3-ig ezen szolgabíróságnál annál bizonyosabban nyújtsák be, mert később érkező folyamodványok tekintetbe vétetni nem fognak.

A betöltendő állomással:
1-ször 600 frt évi készpénz fizetés;
2-szor Szabadlakás;
3-szor 40 kr. látogatási díj, s
4-szer 20 kr. halottkémlési díj van egybekötve.
Apatin, 1884. július hó 10-én.

Ribiczey Béla,
szolgabíró.

3-1

Nincs többé fogfájás!

DOM MAGUELONNE főnök a tisztelendő benediktinusoknál **Soulacban** (Gironde)

FOG-SZERÉ

használatát által.

Két arany érme, Bruxelles 1883. a legmagasabb kiüntetés. — Főtitkár 1873. Bousard Pierre prio által.
1 palaok 1., 2. és 4. frt, por 75 kr. és 1 frt.
Lotion végétale Capillaire, jókora a fejmosásra egyszerűsárad a hajvesztésre.
Ampoules toilette, Egyszerű szer mindentélel bőrbetegségek, kintések, égések stb ellen.
Parfümök, vagy választéka az ismert angol és francia illat-szereknek.
Poudre fleur de riz de Lahore, elismert legjobb rizpor, finom illattal.
Savonne anglaise, kitűnő szer a bőrmel fagyások ellen stb.
Főgyógyosság a nagyban eladásra.

A. Seguin 3. rue Huguerie Bordeaux.

Raktár Zomborban: Heindhofer Robert és Weidinger S. és Zs. uraknál.

Árlejtési hirdetés.

Mélykút község lelkésze, egyházgondnokok s előjárói részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a főtisztelendő kalocsai érseki hatóságnak f. évi július hó 2-án 1748. sz. a. kelt határozatával jóváhagyott tervrajz és költségvetés alapján községünkben gyökeresen megújítandó plebániához árlejtése 3600 forint osztr. é. kikiáltási árral folyó hó 24-én azaz folyó július hó 24-én délelőtti 10 órakor a község-házánál fog megtörténni; felhívtnak az árlejtési szándékozók, hogy a kikiáltási ár 10% százaléknak (bánapénz) letvése mellett árlejtethetnek.

A feltételek a helybeli előjáróságnál mindenkor megtekinthetők.

Kelt Mélykúton, 1884. július hó 14-én 2-1

Milássevits Antal, jegyző.
Mezey Ignác, lelkész.

IDEI TÖLTÉSŰ mindennemű.

az európai összes gyógyforrásokból

közvetlenül megrendelt és teljes készletben levő

természetes ásványvizek

kaphatók: FALCIONE GUSZTÁV kereskedésében ZOMBORBAN.

3707. sz.
kig. 1884.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Bács-Bodrogh megye apatini járás szolgabírósa részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint a megye törvényhatóságának folyó évi 41. sz. a. kelt határozatával Bogojeva községében, a hozzá tartozó gombosi kikötő-helyi önkormányzatot közseg-orvosi állomás, folyó évi augusztus hó 23-án délelőtti 10 órakor Bogojeva község-házánál tartandó választás útján betölteni fog.

Ezen állomással évi 400 frt készpénz fizetés, 30 krajcár nappali s 60 krajcár éjjeli látogatási s 20 kr. halottkémlési díj van összekötve, azonfelül egyes családoktól évi 150 frt mellék díjazás helyeztetik kiállításba.

Pályázni óhajtok felhívtnak, hogy az 1871. évi XVIII. t. c. 74. és az 1876. évi XIV. t. c. 143. §-a szerint felszerelt s a magyar nyelv tökéletes bírást igazoló okmányokkal is ellátott kérvényeket f. évi augusztus hó 20-ig ezen szolgabíróságnál benyújtsák, mert később érkező folyamodványok figyelembe vétetni nem tétethetnek.

Apatin, 1884. július hó 6-án.

3-2 **RIBICZEY BÉLA,** szolgabíró.

2503. sz.
tkv. 884.

Árverési hirdetmény.

A zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy az apatini árvtár végrehajthatónak Udry Tamás végrehajtást szenvedő elleni 260 frt tőke követelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a zombori kir. törvényszék területén levő, Apatin községében fekvő, az apatini 899. sz. tjkvben foglalt A. I. 963 hr. 870. ö. i. sz. ház s 540 □ öl beltelekre az árverést 400 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1884. évi szeptember hó 2-ik napján délelőtti 10 órakor Apatin község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladani fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10% át vagyis 40 frtot készpénzben, vagy az 1881. LX. t. c. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri reudelet 8. §-ban kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánapénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Zomborban, 1884. évi május hó 23-án.

A zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

3497. sz. A palánkai járás szolgabírájától.
kig. 1884.

Pályázati hirdetmény.

Bulkesz községben — leköszönés folytán — a jegyzői állomás üresedésbe jövén, annak végleges betöltésére nézve ezennel pályázat nyitattik.

A kérdéses állomással következő javadalmazás jár:

1. 750 frt készpénz évi fizetés.
2. 2 hold 400 □ ölnyi szántóföld haszon élvezete.
3. Szabad lakás.

Felhívtnak mindazok, a kik ezen állomást elnyerni óhajtják, hogy képesíté-ük — eddigi működésük — úgy a magyar és német nyelvben való jártaságukat igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványukat kizárólag f. évi július hó 26-ik napjáig, mint a választásra kitűzött határidőig alólított szolgabírónál már azért is benyújtsák, mert később érkező kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Palánkán, 1884. évi július hó 5-én.

3-2 **Csupor Gyula,** szolgabíró.

Üzlethelyiség változtatás.

Van szerencsém e város és vidéke n. é. közönségével tisztelettel tudatni, miszerint az eddig

KAUFMAN SIMON

cége alatt fenállott

kalap-, szücs-, szörme- és női-divat ruharaktáramat

1884. évi május hó 1-étől

a Gromon és Zrinyi-utca sarkán ujonan épült házamba (eddigi üzletem átellenébe) helyeztem át.

Jelentvén, hogy t. vevőimet újabb, szebb és teljesebb üzletem, fokozott mérvben képes kielégíteni, maradok tisztelettel

Kaufman Simon özvegye.

*-8